

Deset let zastave samostojne Slovenije

*Prva zastava, ki je zaplapolala
26. junija 1991
na Trgu republike v Ljubljani,
je bila narejena na Škofjeloškem.*

Uvod

Prebivalci Škofje Loke smo ponosni na svoje imenitno mesto. Kaj ne bi bili. Tisočletno slikovito mesto pod gradom s kamnitim mostom, ki stoji nepodrto tu že od leta 1381, mesto, ki je imelo prvo na Slovenskem javno električno razsvetljavo, dve leti pred Ljubljano. Mesto s *Škofjeloškim rokopisom* s prvimi imeni mesecev v slovenskem jeziku, mesto *Škofjeloškega pasijona*, prvega dramskega besedila v slovenskem jeziku. Mesto umetnosti, še posebno likovne, takorekoč slovenski Barbizon od naših impresionistov naprej.

Vendar tudi mesto, ki posredno nekako pooseblja našo državnost, slovensko državo pravzaprav. Ko že dolgo nismo imeli več svojih lastnih vojvod, knezov, smo se ohranili s svojo besedo. Zato lahko trdimo, da smo ohranili svojo nacionalno suverenost z besedo, s tiskano besedo. Naša »Magna charta« so Brižinski spomeniki. Prvi pisni dokument o naši evropskosti, prvi slovenski tekst, celo prvi slovanski tekst napisan v latinici. Nastal pred tisoč leti. Bil je v lasti prvega zemljiškega gospoda Loškega gospostva, freisinškega škofa Abrahama. Eni pravijo, da je bil ta cesarjev ljubljeneec, pa tudi pregnanec, celo našega rodu. Ne vemo. Lahko pa rečemo, da je bil s pomočjo teh spisov, ne samo legalni, temveč tudi naš legitimni knez. V darovnici našega tedanjega cesarja Otona I. leta 973 temu istemu škofu – knezu, se prvič pojavi slovensko ime za Kranjsko, osrednjo slovensko pokrajino, okoli katere se je kasneje oblikovalo naše državno ozemlje. Res, Škofjeloško gospostvo z Dovjem in Triglavom, pa okolica Ljubljane, tam pri Grosupljem, dolenska freisinška posest okoli Šmarjete, Šentjerneja, Otočca vse do Novega mesta. Pa še Kostelsko na Kočevskem in severna Istra. Vse to je bilo nekoč v posesti freisinških škofov. Z nekaj smelosti, bi lahko ta osrednji teritorij slovenskega ozemlja, na nek način, vsaj simbolično, privzeli za naš Piemont. Za krono naših državotvornih prizadevanj je pred desetimi leti, leta 1991 s Škofjeloškega prišla tudi prva zastava samostojne države Republike Slovenije.

Zastava

Zastavo Republike Slovenije, ki je zaplapolala pri manifestativni razglasitvi ob ljudskem zborovanju zvečer 26. junija 1991 na Trgu republike (takrat še Trg revolucije) v Ljubljani so naredili v firmi Tolo, ki je bila tedaj v Škofji Loki. Firma je imela svoje prostore na Mestnem trgu, prvo v hiši št. 10 v prostorih, kjer je bilo preje Turistično društvo, kasneje pa v Martinovi hiši, Mestni trg 26. Če smo natančni, so jo zaradi takratnih razmer in konspirativnosti naredili pravzaprav v Hotavljah v Poljanski dolini. S sešito tribarvnico, ki je bila dolga deset metrov in široka dva metra, so v Tolo čakali prav do zadnjega trenutka. V mrzličnih dneh pred osamosvojitvijo Slovenije, se namreč ni vedelo, kakšni bodo državni simboli, tako grb, kakor tudi zastava. Oboje je bilo sprejeto 25. junija 1991 ob razglasitvi samostojnosti in neodvisnosti v slovenski skupščini v Ljubljani. Naslednjega dne, 26. junija so v Tolo iz državnega protokola prinesli risbo grba na papirju formata A4. Sliko so primerno povečali in nato s strojem natisnili dva grba v primerni velikosti. Z grbom opremljena zastava je še topla odpotovala v Ljubljano, kamor je prišla neposredno pred slavnostnim dogodkom njenega dvigovanja.

Firmo Tolo sta ustanovila leta 1990 Marjan Šinkovec iz Hotavelj in njegova žena Milena, ki sta do tedaj delala v žirovski Etiketi. Že takoj od začetka, so poleg drugih strank, delali tudi za protokol slovenskih republiških organov. Kot solidna firma so bili nato izbrani za izdelavo naše prve «osamosvojitvene» zastave.

Takoj po osamosvojitvi Republike Slovenije je bilo ogromno povpraševanje po državnih zastavah. V nekaj dneh so morali narediti več kot 10.000 zastav. Za to so angažirali deset do petnajst delavnic. V času desetdnevne osamosvojitvene vojne junija in julija 1991 je slovenska zastava doživljala tudi v Tolo svoj ognjeni krst. Tiste čase je Marjan razvažal zastave s kombijem dobesečno med tanki JLA po Sloveniji in nabavljal blago zanje pri Svili Maribor. Spominja se tudi, da mu je kombi Citroen v domoljubne namene dal na razpolago tedanji Rudnik urana Žirovski vrh. (V RUŽV je takrat nove zastave izdelovala Marinka Črešnovar za svoje sodelavce in sovaščane, grbe zanje pa je dobivala pri Fani Sokolovi. Opomba avtorja).

Po pričevanju Marjana Šinkovca

Misel za konec

Predvidevam, da ta škofjeloška usodna povezanost s pomembnimi, pogumno recimo, že kar državnostvornimi dogodki, ni zgolj splet naključij. Videti je, da je bila geografsko politična lega Škofje Loke, sečišče antičnih provinc Panonije, Norika in Italika, kasneje severnjaškega, racionalnega germanskega in sredozemskega, iskrivega romanskega sveta, ilirsko – venetskih staroselcev, keltskih in slovanskih prišlekov ter srednjeveških kolonistov z Bavarske, Tirolske in Koroške, tista idealna priložnost, v kateri se je, v stoletjih, pravzaprav že tudi v tisočletjih, pretakalo, kvasilo in se oblikovalo nekaj, kar je Trubar prvič poimenoval kot slovenskost, kar so naši predniki leta 1848 oblikovali v politični program Zedinjene Slovenije (med njimi predvsem Anton Globočnik iz Železnikov) in kar je naša generacija udeležila leta 1991.

Naključij in slučajnosti pravzaprav ni. Take jih označujejo zgolj nepoučeni. Zato ni naključje, da je prišla prva zastava samostojne države Republike Slovenije ravno s Škofjeloškega